

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคเริ่มแรกแห่งการประดิษฐานและเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อาศัยบทบาทของพระพุทธเจ้าและพระสาวกเป็นหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ จาริกสั่งสอน เพื่อนำประชาชนให้เข้าถึงพระศาสนา ด้วยการบำเพ็ญกรณียกิจอย่างต่อเนื่องและจริงจังของพระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวก ทำให้พระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว เป็นปึกแผ่นมั่นคงในดินแดนอินเดียตอนกลางและตอนเหนือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยก่อนนั้นได้ทำกันหลายรูปแบบ ได้แก่ การปฏิบัติตนที่น่าเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหา ข้อข้องใจ และการแสดงธรรมไปตามลำดับ โดยที่พระพุทธเจ้าทรงประทานหลักการเผยแผ่ให้พระสาวกยึดถือเป็นหลักปฏิบัติว่า ให้แสดงธรรมมีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจในแต่ละแง่แต่ละประเด็น แสดงธรรมด้วยจิตเมตตาอนุเคราะห์ มุ่งจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ แสดงธรรมไม่ยกตน ไม่เลียดสี ข่มผู้อื่น^๑ ตลอดจนยึดหลักโอวาทปาฏิโมกข์ คือการไม่กล่าวร้ายผู้ใด มีความสำรวมในศีล เป็นต้น^๒ ครั้นภายหลังพุทธกาล บทบาทและหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตกเป็นภาระของพุทธบริษัทโดยตรง โดยเฉพาะพระสงฆ์สาวกซึ่งเปรียบเสมือนทัพหน้า ที่ต้องคอยทำหน้าที่งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา นับว่าเป็นงานที่สำคัญประการหนึ่งของชาวพุทธ ดังที่จะเห็นความจริงถ้าไม่มีพระบรมทูตนำพระพุทธศาสนาออกจากประเทศอินเดียไปเผยแผ่ในต่างประเทศแล้ว ประเทศไทยก็คงไม่ได้รับพระพุทธศาสนา และพระพุทธศาสนาคงจะสูญสิ้นไปจากโลกนานแล้ว แต่การที่พระพุทธศาสนาไม่สูญสิ้นไปจากโลก ก็เพราะผลงานการเผยแผ่ของชาวพุทธในอดีตนั่นเอง^๓

^๑สุชีพ ปุญญานุภาพ, ศาสนาเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๒๔), หน้า ๑๓.

^๒ที.ม. (ไทย) ๑๐/๕๐/๕๐-๕๑, บ.ร. (ไทย) ๒๕/๑๘๓-๑๘๕/๕๐-๕๑.

^๓พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม และคณะ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช, ๒๕๕๐), หน้า ๑-๒.

แต่ในปัจจุบันนี้ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประการหนึ่งนั้น คือการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอและถูกต้อง เพราะส่วนมาก ยังยึดธรรมเนียมนิยมแบบเก่า คือเทศน์ตามคัมภีร์ นับว่าไม่เกิดผลเท่าที่ควร แม้จะมีพระนักเทศน์แบบใหม่ คือเทศน์แบบปฏิภาณโวหารอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ยังขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการใช้ภาษาที่จะสื่อความหมายของหลักธรรมต่อสาธารณชน ใช้ศัพท์ภาษายากแก่การเข้าใจของประชาชน ไม่มีการวิเคราะห์ผู้ฟัง ซึ่งเป็นเป้าหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตัวอย่างที่นำมาประกอบในการเทศน์หรือบรรยายไม่เหมาะสมกับกาลสมัย เมื่อผู้เผยแผ่ไม่ปรับปรุงแก้ไขเทคนิควิธีการเทศน์ ไม่ประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับสังคมหรือวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน การเผยแผ่หลักธรรมจึงไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ทำให้พระพุทธศาสนากลายเป็นเรื่องที่ไกลตัว คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจต่อพระพุทธศาสนาและหลักคำสอนในศาสนาน้อยมาก แสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงการอบรมพัฒนาจิตวิญญาณของพุทธศาสนิกชน โดยทั่วไปไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร^๔

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ) เป็นพระนักเผยแผ่อีกรูปหนึ่ง ที่มีความรู้ความสามารถ และมีชื่อเสียงเป็นที่ปรากฏแก่พระสงฆ์สามเณรและพุทธศาสนิกชน ทั้งในจังหวัดระนองและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านอย่างสหภาพพม่า ท่านเป็นผู้มีศรัทธาวัตรอันงดงาม เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนส่งเสริมพัฒนางานของคณะสงฆ์ ให้เจริญรุ่งเรืองทุกด้าน ท่านได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมภาคใต้ เป็นพระธรรมทูตประจำสำนักผู้ตรวจการงานพระธรรมทูตภาคใต้ และเป็นหัวหน้าหนใต้ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ท่านได้ทำงานด้านการเผยแผ่ การปกครองการสาธารณูปการ ตลอดจนงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเกื้อกูลส่งเสริมพัฒนางานของจังหวัดระนองมาโดยตลอด^๕ โดยเฉพาะการทำงานด้านการเผยแผ่ของท่าน มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่หลายประการทั้งในส่วนของการหลักการสำคัญที่ท่านยึดถือปฏิบัติในการเผยแผ่พุทธธรรม และการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านได้ก่อให้เกิดผลดีต่อวัด ชุมชน สังคม และพระศาสนานานัปการ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระภิกษุสามเณรในการทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรม

^๔พระมหานิมิตฺต สิริสุวณฺโณ , “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระศรีศีลปัฐนทรวาทิ (ศีลปัฐ สิกฺขาสโก) ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^๕วันชาติ วงษ์ชัยชนะ, “การวพจน์”, ใน เจริญอายุวัฒนมงคลครบ ๘๐ ปี พระเทพสิทธิมงคล เจ้าคณะจังหวัดระนอง, คณะกรรมการจัดงานมุทิตาสักการะ การเจริญอายุวัฒนมงคลครบ ๘๐ ปี พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญโญ), (ระนอง : โรงพิมพ์ระนองออฟเซต, ๒๕๕๔) : หน้า ก.

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญฺโญ) ในส่วนหลักการเผยแผ่ และผลที่เกิดจากการเผยแผ่พุทธธรรม

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาผลการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านข้อมูล

๑) ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธธรรมจากพระไตรปิฎก และเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา

๒) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญฺโญ) หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ

๒) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พระเทพสิทธิมงคล และ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้เคยร่วมงาน เคยฟังการเทศน์ การบรรยายของท่าน ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะหลักการ และผลที่เกิดจากการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญฺโญ)

๒) หลักการที่ใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญฺโญ) ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ท่านใช้ในการเผยแผ่ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

๓) ผลการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญฺโญ) ที่เกิดแก่บุคคล สังคม และพระพุทธศาสนา

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา คือ วัดตโปทาราม อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ชุมชนรอบวัด คณะสงฆ์จังหวัดระนอง และวิทยาลัยการอาชีพกระบี่ จังหวัดระนอง

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ บุคคลผู้เกี่ยวข้องในฐานะศิษยานุศิษย์ เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระพุทธลัทธินมกเถรสมาคม ประกอบด้วย

- ๑) พระสังฆาธิการในจังหวัดระนอง จำนวน ๕ รูป
- ๒) อุบาสก อุบาสิกา จำนวน ๕ คน
- ๓) ครูวิทยาลัยการอาชีพกระบี่ จำนวน ๕ คน
- ๔) นักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพกระบี่ จำนวน ๕ คน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ พระพุทธลัทธินมกเถรสมาคมมีหลักการที่สำคัญในการเผยแผ่พุทธธรรมอย่างไรบ้าง

๑.๔.๒ การเผยแผ่พุทธธรรมของพระพุทธลัทธินมกเถรสมาคมได้ก่อให้เกิดผลต่อ บุคคล สังคม และพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การเผยแผ่ หมายถึง การทำให้ขยายออก การทำให้เป็นที่แพร่หลาย^๖ ในที่นี้คือกระบวนการที่พระพุทธลัทธินมกเถรสมาคม (เสนอ สิริปญฺโญ) ถ่ายทอดความรู้คุณธรรมแก่พระสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้น จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต รักการปฏิบัติธรรม และตระหนักในคุณค่า จนกระทั่งช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป

๑.๕.๒ พุทธธรรม หมายถึง หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งรวบรวมไว้ในพระไตรปิฎกที่พระพุทธลัทธินมกเถรสมาคม (เสนอ สิริปญฺโญ) นำมาเผยแผ่

๑.๕.๓ พระพุทธลัทธินมกเถรสมาคม หมายถึง พระภิกษุเสนอ สิริปญฺโญ (เจริญรักษ์) น.ธ.เอก, กบ., พธ.บ., ศศ.ม. อดีตเจ้าคณะจังหวัดระนอง ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดระนอง เจ้าอาวาสวัดโปธาราม ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

^๖ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๕๒๖.

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษา การเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธธรรม ตลอดจนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ^๗ กล่าวว่า “พระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าไม่ว่าจะแสดงที่ใดและแก่ใคร ย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกัน คือมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ให้มีทัศนคติและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างถูกต้องในทางที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและบุคคลอื่น แต่เนื้อเรื่องและวิธีการสอนย่อมแตกต่างกันไปตามอุปนิสัย ความถนัด และความสนใจของผู้ฟัง สุดแต่เรื่องใดวิธีใด จะช่วยให้เขาเข้าใจธรรมได้ดี พุทธวิธีในการสอนเป็นความยิ่งใหญ่ และพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าในการถ่ายทอดพระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย ลีลาการสอน เทคนิคการสอน กลวิธี และกุศโลบายประกอบการสอนต่าง ๆ ได้อย่างยอดเยี่ยม จนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จนได้รับการขนานพระนามว่าเป็นพระบรมครู

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ^๘ กล่าวว่า “หน้าที่และความผูกพันของพระสงฆ์โดยมีหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งมีฝ่ายธรรมและฝ่ายวินัยอันเป็นตัวกำหนดให้ชีวิตพระสงฆ์เกี่ยวเนื่อง และผูกพันอยู่กับสังคม โดยพื้นฐานชีวิตสังคมของพระสงฆ์นี้แยก ๒ ส่วน คือ ความสัมพันธ์ภายในสังคมสงฆ์และความสัมพันธ์ในสังคมส่วนรวม”

สิทธิ บุตรอินทร์ ^๙ กล่าวว่า “พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยอาศัยคุณสมบัติความบริสุทธิ์ ความเสียสละและความมีสติปัญญา แนะนำ สั่งสอนประชาชนให้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด ส่วนในด้านสังคมก็ได้แนะนำสั่งสอนและสร้างจิตสำนึก นำทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งกายและจิตใจ สั่งสอนให้มนุษย์มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่าเป็นผู้ฝึกฝนให้พัฒนามีวิสัยแห่งการพัฒนาไปอย่างสูงสุด โดยอาศัยการศึกษาอบรม”

^๗พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) , **พุทธวิธีในการสอน** , (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐.

^๘พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) , **พระพุทธศาสนากับสังคมปัจจุบัน** , (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๑๒), หน้า ๑๒.

^๙สิทธิ บุตรอินทร์, **พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า ๓๑.

ปราณี ศิริจันทพันธ์^{๑๑} กล่าวว่า “พระสงฆ์มีบทบาทเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ประเพณีโกนผมไฟ โกนจุก แต่งงาน การอุปสมบท งานศพ นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ให้การศึกษอบรมกุลบุตรกุลธิดา ให้บริการทางสังคมสงเคราะห์และพัฒนาชุมชน ในสมัยโบราณ วัดยังเป็นศูนย์กลางของการศึกษา พระสงฆ์จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน มีบทบาทช่วยทำประโยชน์ให้แก่สังคมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การสอนหนังสือ การสร้างโรงเรียน การสร้างวัด ดังจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมไทยมาก ช่วยให้เกิดความศรัทธา และความสามัคคีในหมู่คณะช่วยรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาติ”

พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี ^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิธีการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ของพระราชาวิทยาคม ” สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเถระทั้งหลายมีลักษณะเด่นแตกต่างกันและมีลักษณะเหมือนกัน หลวงพ่อคุณลักษณะเด่นคือการใช้สื่อ สัญลักษณ์ อันได้แก่วัตถุมงคล คาถาอาคม ตะกรุด และการเคาะศิระะแทนการประพรมน้ำพุทธมนต์ ในสังคมปัจจุบันจึงมีคนทุกระดับเข้าไปหาท่านมิได้ขาด เป็นพระที่ประชาชนเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคำพูดท่านจะเป็นเอกลักษณ์จึงเป็นที่สนใจกันเป็นอย่างมาก ท่านจึงมีโอกาสดเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่คนทุกระดับ

พระวุฒิกรณ วุฑฺฒิกรโณ ^{๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ พุทธธรรมของพระราชมุนี (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต) ” พบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชมุนี จุดเด่น คือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษาร่วมสมัยฟังเข้าใจง่าย อธิบายได้ลุ่มลึก ชัดเจน โดยสามารถสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมที่ท่านนำเสนอได้ ๔ ประเภท คือ ๑) เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจ เพื่อชีวิตที่ดีงาม ๒) เนื้อหาประเภทบูรณาการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๓) เนื้อหาประเภท พระธรรมเทศนา ๔) เนื้อหาประเภทวิชาการ

^{๑๑}ปราณี ศิริจันทพันธ์ , “สัมพันธภาพระหว่างพุทธศาสนากับสังคมไทยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๒๓), บทคัดย่อ.

^{๑๑}พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี , “ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชาวิทยาคม (หลวงพ่อกุณ ปริสุทฺโธ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๑๒}พระวุฒิกรณ วุฑฺฒิกรโณ , “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชมุนี (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต) ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ - ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

พระมหาอรุณ จิตตคุตโต^{๓๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมของสวนโมกขพลาราม ” สรุปได้ว่า การเผยแผ่ พุทธธรรมของสวนโมกขพลารามนั้น บุคลากรของสวนโมกข์ จะ เน้น ไปที่ความคิดเห็นของอาจารย์พุทธทาส ซึ่งมีความมุ่งมั่นต่อการสื่อสารธรรมของท่าน คือ เข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตน ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างสมาชิก และนำเพื่อนมนุษย์ออกมาจากอำนาจของวัตถุนิยม ธรรมะที่สื่อออกมาเน้นแก่นแท้ของพุทธธรรม ไม่มีการโจมตีกล่าวร้ายต่อศาสนาอื่น แต่กลับสร้างความสามัคคี และชี้ให้เห็น ออกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ เห็นพิษภัยของวัตถุนิยม และความมั่งคั่งและสังคมได้จาก แก้วโครงเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของท่านและการใช้ชีวิตของท่านเองท่านใช้ชีวิตเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมอย่างแท้จริง แม้แต่การเผาศพและการแบ่งเถาถ่านตามพิธีกรรมของท่านก็ยังมุ่งแสดงธรรม

พระมหาศรีบุญ บุญญารโ ^{๓๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุธรรมยานเถระ (ครูบาอินทจักรรักษา) ” สรุปได้ว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ถือหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ หลักการวิปัสสนากรรมฐานทุกอิริยาบถที่ท่านแสดงออกมา เป็นเสมือนท่านกำลังสื่อวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสู่พุทธบริษัท โดยท่านยืนอยู่บนหลักการนี้ จะเห็นได้ว่าถ้าคำสอนใดผิดไปจากหลักการที่ว่ามา ท่านจะออกมาชี้แจง แก้ไข ตอบโต้ คำสอนที่ผิดเหล่านั้น โดยมีหลักสำคัญที่ยึดถือสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ๕ ประการ คือ ๑) หลักสติปัฏฐาน ๔ ๒) หลักไตรสิกขา ๓) หลักตระหนักถึงศักยภาพของผู้ฟัง ๔) หลักธรรมาธิปไตย ๕) หลักสร้างปัญญา หลักสำคัญที่ครูบายึดถือ ๕ ประการนี้ อยู่ในกรอบของหลักการทางพระพุทธศาสนาที่แสดงไว้ในงานวิจัย หลักทางพระพุทธศาสนาที่ท่านยึดถือจึงสงเคราะห์เข้าในหลักที่สำคัญ คือ หลักให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนเป็นสำคัญ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านประสบความสำเร็จ เพราะท่านเป็นพระภิกษุที่ยึดมั่นในหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง

^{๓๓}พระมหาอรุณ จิตตคุตโต , “ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมของสวนโมกขพลาราม”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ - ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^{๓๔}พระมหาศรีบุญ บุญญารโ , “การศึกษาหลักการและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุธรรมยานเถระ (ครูบาอินทจักรรักษา) ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต* , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

พระมหาวิระพันธ์ โชติปญฺโญ ^{๙๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การตีความและวิธีการสอนธรรมะของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก” สรุปได้ว่า การตีความเป็นวิธีการช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจความหมายและมุมมองในการศึกษาเรื่องต่างๆ ทำให้ได้รับแนวคิดใหม่ๆ อันส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล โดยตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเข้าใจที่ถูกต้องและหลวงพ่อเทียนเป็นพระที่มีอุตสาหะพยายามในการปฏิบัติธรรมจนเกิดความเข้าใจโดยหาการปรับประยุกต์วิธีการตามความเข้าใจของตนเอง การสอนของท่านจึงไม่ยึดติดอยู่กับตำรา แต่เป็นการอธิบายจากสภาวะและวิธีการสอนธรรมะของหลวงพ่อเทียน จึงเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ผู้ศึกษาธรรมะควรศึกษาเพื่อความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวคำสอนของพระพุทธองค์ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

พระมหาสุริยัน จันทนาโม ^{๙๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญฺโญ” สรุปได้ว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้แตกฉานในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำหลักอานาปานสติและโศคาปัตติยงค์ที่สำคัญยิ่งในทางพระพุทธศาสนา มาถ่ายทอดด้วยเทคนิคและวิธีการต่างๆ ในการนำเสนอในรูปแบบการเทศนา การบรรยายธรรมและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้อย่างลึกซึ้ง ความรู้ที่ท่านถ่ายทอด เป็นสิ่งที่เสริมสร้างให้ผู้ฟังเกิดความคิดและตั้งมั่นในคุณธรรม จริยธรรมได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าท่านจะไม่มีวุฒิการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เช่น ความรู้ด้านเปรียญธรรม หรือนักธรรม เป็นเครื่องยืนยันเหมือนกับพระเถระรูปอื่น แต่ความจริงก็ปรากฏว่าแม้ท่านจะไม่ได้เป็นเปรียญ แต่ก็สามารถชี้แจงหัวข้อธรรมได้อย่างแจ่มแจ้ง หรือบางครั้งอาจจะอธิบายได้ดีกว่ารูปที่เป็นเปรียญก็มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ของท่านที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นแรงจูงใจที่จะต้องทำและทำได้ดีจากความตั้งใจที่ท่านแน่วแน่เป็นอุดมการณ์และปณิธานขึ้นในใจว่าจะดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยความเชื่อมั่นที่ต้องการจะประกาศพระศาสนา แม้สุขภาพร่างกายจะไม่อำนวยเป็นปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่มากาย แต่ท่านก็ไม่ย่อท้อต่อปัญหาดังกล่าว เป็นพระเถระที่รักความถูกต้อง กล้าทำ และกล้าแสดงออกสร้างความแข็งแกร่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาคอีสาน ชี้นำสังคมพุทธ มีความชัดเจน

^{๙๕}พระมหาวิระพันธ์ โชติปญฺโญ, “ศึกษาวิเคราะห์การตีความและวิธีการสอนของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

^{๙๖}พระมหาสุริยัน จันทนาโม, “ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญฺโญ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

ในเรื่องเป้าหมายตามแนวทางของเถรวาท เพราะท่านมองเห็นประโยชน์ใหญ่ข้างหน้า จึงไม่ลังเล ไม่รีรอ มุ่งหน้าเดินหน้าตลอดถือเอางานเป็นหน้าที่ มีความสุขกับการทำงานเผยแผ่

ปณฺดดา นพพนาวัน^{๙๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย ” สรุปได้ว่า รูปแบบวิธีการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแผ่พระธรรมะ นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เริ่มจากการใช้รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยมีพระมหากษัตริย์และพระภิกษุสงฆ์เป็นหลัก ต่อมามีการใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์พระธรรม และโสตทัศนูปกรณ์ในการศึกษาสมัยใหม่เข้าช่วย อีกทั้งมีการเผยแผ่พระธรรมะผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นด้วยและได้มีการพัฒนารูปแบบวิธีการเผยแผ่พระธรรมะจากการเทศน์ตามประเพณีดั้งเดิมมาสู่การบรรยายธรรม สันทนาธรรม ปาฐกถาธรรม และการจัดนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา

พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม และคณะ^{๙๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่าความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ เกี่ยวกับปัจจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ทั้ง ๔ ด้าน คือ ปัจจัยจากองค์กรคณะสงฆ์ ปัจจัยจากพุทธศาสนิกชน ปัจจัยจากรัฐและนโยบายของรัฐ และสภาพของสังคมปัจจุบัน ที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนนั้นอยู่ในระดับมาก และเมื่อ นำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์สถานการณ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ พบว่า มีทั้งจุดแข็ง เช่น ด้านทุนความศรัทธาทางสังคมยังมีอยู่สูง จุดอ่อนที่สำคัญ เช่น ขาดนโยบายที่เป็นเอกภาพ ระบบบริหารจัดการของพระสังฆาธิการ

จากแนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีรูปแบบวิธีการแตกต่างกันมีความโดดเด่นของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน แต่ก็ยึดในแนวทางปฏิบัติตามวิธีการเผยแผ่พระธรรมะตามหลักของพระพุทธศาสนา แต่ก็มีรูปแบบวิธีในการเทศนา สอนพุทธศาสนิกชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ผู้รับได้เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

^{๙๑}ปณฺดดา นพพนาวัน, “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย ”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑), บทคัดย่อ.

^{๙๒}พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม และคณะ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช”, บทคัดย่อ.

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ศึกษาเอกสาร และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

๑) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา

๒) ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับ ผลงานและกลวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ของพระเทพสิทธิมงคล

๓) เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๒ ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยสัมภาษณ์พระสังฆาธิการในจังหวัดระนอง อุบาสก อุบาสิกา ที่มาทำบุญวันธรรมสวนะที่วัดดงโพธาราม และนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพกระบี่ ที่พระเทพสิทธิมงคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

๑.๗.๓ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลและข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบถึงหลักการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล

๑.๘.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล และสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๑.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธธรรม ผู้วิจัยได้รวบรวมหลักการและแนวคิดสำคัญ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

